



“El primer manament

D'acord, la foto de portada és una mica passada de voltes. Però la proposta inicial –submergir-lo en una banyera plena de llimones– encara ho era més. Per sort, el seny s'imposa, especialment quan l'entrevistat et recorda que no és actor, que ell només escriu. Amb tot, Sergi Pàmies es presta a jugar amb les llimones que la fotògrafa ha portat d'atrezzo i accedeix a les seves

peticions. Només demana que es facin en el marc de la casa, perquè no li va bé de desplaçar-se. La casa en qüestió és un pis d'estances àmplies a la part alta de la Via Augusta, farcit de llibres, joguines, fotografies... L'entrevista la mantenim al menjador, presidit per un quadre de Perico Pastor d'uns tres metres d'ample i una litografia de Javier de Juan, dos dels il·lustradors més reputats de la dè-

cada dels vuitanta a Catalunya i Madrid, respectivament.

Estàvem acostumats a rebre un llibre seu cada dos anys, però aquesta vegada ha trigat sis anys a lliurar aquest *Si et menges una llimona sense fer ganyotes*. ¿Aquesta tardança ha estat una decisió premeditada?



és ‘no escriuràs’”

L'espera ha valgut la pena: el nou llibre de **Sergi Pàmies**, *Si et menges una llimona sense fer ganyotes* és el més complet de la seva carrera, i també el més depurat. L'autor barceloní ha destil·lat al llarg de sis anys una vintena de contes curts que recullen les angoixes i frustracions de la generació que ha ingressat a la quarantena. (Text: Àlex Gutiérrez. Fotos: Mainer Mendaza)

Sí, hi havia la intenció que aquest llibre respongués a un període més ampli que no pas els anteriors. I també obeeix a una voluntat d'escriure només allò que sigui indispensable. No escriure mai perquè tens la tarda lliure; sinó només perquè necessites explicar alguna cosa que t'ha obcedit durant prou temps per dir que t'hi has de posar.

Per tant, la seva escriptura té fondes arrels en la seva vida personal, tot i que molts contes tenen trets gens realistes...

Sempre. Jo funciono, no amb la imaginació sinó amb la realitat que m'envolta i la converteixo en històries i en contes temàtics. Vull parlar d'aquest tema i potser no m'interessa tant la història o l'argument com la qüestió, com pot ser la por

que es morin els pares o la quantitat de gent que està molt afectada per les exigències de les relacions amoroses. I llavors busco un detonant al meu entorn que em permeti tenir un mecanisme narratiu prou sòlid i engrescador per fer-ne un conte.

Per què recorre aleshores a relats on sovintegen els



elements fantàstics, imaginatius i aparentment allunyats del naturalisme o de la realitat?

Perquè és compatible. L'ús d'un estil o un recurs fantàstic és com tenir una caixa d'eines. I puc utilitzar qualsevol eina de la caixa per explicar una realitat concreta. Formalment utilitzo tots els instruments al meu abast, però no pas conceptualment. En *Sentimental* l'ús del fantàstic és més deliberat, però en aquest llibre m'interessava molt limitar-me a obsessions d'aquest període de la meua vida i que no fossin només meves; que hi hagués com un consens.

En el seu cercle íntim?

Compartides per molta gent, de fet. Són d'aquelles qüestions que vagis on vagis et persegueixen. I que si féssim una enquesta pel carrer tindríem uns resultats d'aquestes obsessions del noranta per cent.

Una d'aquestes obsessions és la de la mort, sobretot la de les persones que estimem i que, d'alguna manera, depenen de nosaltres.

Exacte. No és una preocupació per la meua mort sinó que ho és per la dels altres. I com viure sabent que la gent es mor. I la pròpia com a element de dir que no hi podré estar per ajudar-vos. És a dir, la pròpia vida com un acte de servei.

Resulta irònic, doncs, que el protagonista del pri-

mer conte sigui algú que mor i no és fins llavors que fa feliç els seus...

Perquè tampoc s'ha de descartar aquesta possibilitat! Per això el vaig posar al davant. La manera de combatre aquest discurs de temença a la mort és a través d'aquest primer conte. Que no fos cas que morts fóssim més útils que vius. Això no s'ha de descartar mai.

Pel que fa als teus reculls de relats, hi ha un trencament clar entre els dos primers llibres, *T'hauria de caure la cara de vergonya* i *Infecció*, i els posteriors com *La gran novel·la de Barcelona*, *L'últim llibre de Sergi Pàmies* i ara aquest *Si et menges una llimona*... Els temes s'han tornat més colpidors i cada vegada han augmentat les referències a la mort de les persones que estimes, incloent-hi peces duríssimes sobre la mort dels fills...

N'hi havia un narrat des del punt de vista del germà del fill mort, també.

Fraternitat, si mal no recordo. Però en aquest últim llibre la mirada s'adreça més als que ens han precedit, als nostres pares. ¿És una qüestió generacional?

Hi ha les dues coses. Jo sóc la peça que és al mig entre pares grans i fills petits i la por és compartida. No diria que està sols cap als pares; també cap als fills. I parlaves dels dos primers llibres, que vaig

escriure quan tenia 26 i 29 anys. El meu entorn era treballar; tenia moltes aspiracions i sanes ambicions literàries; i també unes ganes immenses de sortir cada nit a destrossar. Era un entorn en el qual jo controlava molt més el meu destí. Jo decidia què feia i què no. L'evolució ve quan intervenen en el teu destí vincles que has creat, criat o trobat i que t'obliguen a canviar. És la contradicció de l'esperit de la joventut, allò de jo rebentaré el que em doni la gana i faré el que vulgui, contraposat a la constatació que això no és possible. Però no és una constatació amarga, sinó sols una constatació. I de vegades la combats transgredint-la; de vegades burlar-te'n; o de vegades no la combats, que està molt bé i t'aporta molta vida.

Un dels temes del llibre podria ser l'assumpció d'això. És a dir assumir els desitjos no acomplerts, les aspiracions frustrades, el destí no dominat.

No. Jo diria que el fet d'escriure aquest llibre és precisament una manera de rebel·lar-se. No em dona la gana d'assumir-ho; ja faig prou fent el que em toca. Intento estar al meu lloc i assumir moltes responsabilitats vitals, però sóc un home lliure. Potser aquest espai de llibertat a la gent que creem és la manera de rebel·lar-nos. No em dona la gana que tot sigui així i prou, però a més a més jo faré un llibre. És una resistència activa.

Hi ha una frase que és molt significativa en el conte d'*El viatge*. El narrador acaba dient que si sentir-se bé significa cantar de la manera com ho fan els seus companys d'autocar, potser s'estima més quedar-se com fins ara... ¿Hem d'interpretar que el patiment forma saludablement part de la vida? Aquest conte és una reflexió sobre la nova venda a l'engròs de solucions espirituals. És més una crítica en aquest model autoajuda, gurus, solucions "patilleres" espirituals, que contrastades amb la situació d'un tio amargat sense vida espiritual i que a més pegui els seus gats... I potser és millor això. I en aquest cas el conte quan diu "*Virgencita, virgencita, que me quede como estoy*", vol dir que en aquest context de gurus barats és millor no tenir-ne cap i estar trist.

A *L'últim llibre de Sergi Pàmies*, el conte que tanca el recull també acabava fent una enumeració de coses aparentment subtils, però que donaven sentit a la vida. ¿És en les petites coses on es troba la fórmula de la felicitat?

Era un conte per donar una visió que s'ha de resistir amb una certa grandesa i frivolitat. I que no passa res, però déu n'hi do les coses que passen. A més a més, hi ha responsabilitat, a part de ser coherent...

Pel que fa a aquest llibre, el clou amb el relat que dona nom al volum i en el qual el protagonista no s'atreveix a menjar-se una llimona per por de fer ganyotes i que els seus desitjos no es compleixin. Creu que és un final optimista o pessimista?

Més pessimista que l'anterior llibre perquè és algú

“
La meva percepció de les aventures sentimentals d'aquesta època és bastant amarga. Si deixes de fer coses et perds la vida, però segons quin tipus de vida te la pots estalviar
”

que per por deixa de viure coses. Ho volia acabar amb un *happy end* esperançat, però em semblava que era poc coherent i poc honest. Perquè la meva percepció de les aventures sentimentals d'aquesta època és bastant amarga. Si deixes de fer coses et perds la vida, però segons quin tipus de vida te la pots estalviar.

El fet que no vulgui jugar-se els desitjos que té vol dir que, com a mínim, té anhels i per tant, esperança en el futur...

Però té por que li facin mal: és infantil. I aquesta ha estat una idea predominant en aquests anys. Ens fan creure que viure intensament és collonut, però ara veig que si algunes coses ens les poguéssim estalviar viuríem bastant millor.

Al llibre hi ha un cert discurs en contra dels grans fets, les grans gestes i batalles, les aventures sexuals tòrrides...

És un elogi de la normalitat i de la grisor; de les coses sense efectes especials. És contra l'èmfasi. Hi ha gent que diu que si no té l'adrenalina a ple rendiment tot el dia no passa res...

Com el conte de l'home que té ganes de plorar a les vuit del matí quan es lleva, i no ho pot fer fins al vespre, perquè no té temps.

Aquest seria el típic conte on la ironia maquilla els elements de vulgaritat dramàtica que hi puguin haver. Perquè això passa molt. Moltes vegades no pots atendre les teves necessitats emocionals perquè tens coses a fer. No puc quedar-me al llit deprimit perquè haig d'anar al Caprabo. És còmic, fins i tot.

Parlàvem d'un cert rebuig dels efectes especials. La seva carrera literària ha anat adreçada a la contenció, a la paraula justa, a no ser rimbombant. De

tots els teus llibres aquest és el més depurat. ¿Potser és pels sis anys de procés?
Sí.

Quan Quim Monzó va escriure *El perquè de tot plegat*, va ser aleshores el seu llibre més despullat. De llavors ençà, els seus contes van anar adquirint noves formes i es van començar a recargolar. ¿Creu que ha arribat vostè al fons d'un camí des d'on haurà d'experimentar i adoptar noves formes? ¿O bé té camí encara per córrer en aquesta voluntat d'arribar a l'essència?

Ara estic en un moment que crec que és compatible el complicar les trames amb reflexions i intervencions, amb aquest joc que a mi m'agrada que al mateix temps que expliques la història dius com l'estàs fent, amb un estil molt depurat. Pel que fa a l'estil, no només no canviaré sinó que aniré cap a més contenció. El que sí pot passar és que aquesta contenció es posi al servei de mecanismes narratius impensables per mi ara fa deu anys. Però l'estil ha de seguir en la línia que no hi siguin tots els elements sobrers.

A l'hora de treballar els contes, ¿els poda o els escriu continguts ja d'entrada?

Primer, no escriu. El primer manament per escriure és "No escriuràs". El segon és "Escriuràs allò que sigui indispensable". I la resta, fins al desè, és "Corregiràs, revisaràs, reescriuràs". Aquest procés m'ha anat molt bé. En els primers provava coses i ara no. Potser en algun moment fas coses diferents, com passar de primera a tercera persona, per mirar com queda.

El llibre és curt, els contes són curts, les frases són curtes... ¿Tem que en aquest procés de depuració es mati l'ànima?

No. Crec que és coherent amb el fons. Estic content que el llibre sigui petit, no car, que càpiga a la butxaca. I que alguns pensin que quin tio més gaudul, s'ha tirat sis anys només per fer 140 planes. Però, salvant totes les distàncies, *L'estrany* del Camus, o alguns llibres del Borges, o de Kafka o de Juan Rulfo, o per exemple d'un norueg que es diu Kjell Adkilsen, que és un senyor gran que fa contes d'una gran contenció, són contes i formen part d'una aposta estètica. De vegades se'm diu això com a crítica... Però una copeta d'un whisky de setze anys potser és millor que emborratxar-se amb un JB sencer. Està molt en la línia de la inspiració: jo no vull canviar la vida de la gent, influir en les lletres universals, ser l'escriptor més no sé què de la meva generació... Se me'n fot. Jo vull escriure aquestes coses, treure-les i compartir-les.

Un cert abast com a escriptor sí que el deu desitjar...

Exclusivament poder dialogar amb possibles lectors. Com més lectors millor. I com més fructífer sigui aquest diàleg millor. Jo sóc molt més lector que escriptor. I el "*pásalo*" és el que m'agradaria que

fessin amb mi. I aquesta aspiració la tinc a cara descoberta. Vull que les meves històries siguin llegides, compartides i que agradin. Però res més. Ni perdurabilitat, ni posteritat... Ni m'afecta si això passa o no.

Mentre fèiem les fotografies, comentava que procurava de mantenir una certa distància respecte de com els mitjans rebien els seus llibres. Per què? La meva missió acaba un cop he explicat el llibre als mitjans, no puc controlar el que passa després.

Li agradaria no haver-ho de fer? Entrevistant Yasmina Reza m'explicava que sentia que parsitava el llibre cada cop que l'entrevistaven.

Avui en dia seria molt ingenu creure que fas un llibre, el treus en la clandestinitat i ja funciona. Explicar-lo m'excita. És com un epíleg. Treballes el llibre, intentes que la lletra sigui la que vols, i el preu, la coberta, l'editor... I un cop fet això l'expliques, i ja està. A partir d'aquí em sembla estèril estar pendent de què passa.

Hi ha alguna crítica que li dolgui?

No, perquè l'opinió és lliure. I jo com a lector sóc cruel. Jo de vegades com a lector sóc un fill de puta, doncs a mi també em pot passar com a autor. Hi ha opinions que t'influeixen. No m'interessen tant les opinions que em puguin doldre. Sí les que veus que són útils, a favor o en contra. A vegades quan et falten argumentadament et pot ser molt útil per a l'ofici.

Deia que no li interessa influir ni formar part d'un moviment literari. ¿Considera malgrat tot que té companys de viatge?, ¿o bé la seva escriptura és un acte d'estricta individualitat?

Jo tinc corrents d'admiració, com per aquest noruec Adkilsen. O d'altres com ara Jean Echenoz, Jean Philip Tussen i Quim Monzó. Però són referents que són de tots. A veure, el tio que fa pa a la cantonada segur que té el referent, que era el seu oncle que feia pa a Mataró. El que fa sabates amb vocació algú li va ensenyar l'ofici. L'Àngel Mur tenia l'exemple del seu pare. No som tan excepcionals. Mai es diu que hi ha un corrent de fleques europees que fan no sé què farinós. No: hi ha ganes de treballar bé i d'aprendre. I jo tinc aquests

“
Al llibre hi ha un elogi de la normalitat i de la grisor; de les coses sense efectes especials. És contra de l'èmfasi
”

models, que són com els pòsters dels jugadors de futbol que tens a l'habitació quan ets petit. Si jo en tingués hi posaria John Irving, els que he dit abans, molts sud-americans, el Jordi Soler, gent del periodisme, en Sagarra... L'estima la trobo molt en literatura, i sobretot i això és molt important remarcar-ho, també a fora, com en els meus referents musicals. Per exemple, per fer aquest llibre m'ha estat molt útil el treball discogràfic d'un tio que es diu Chilío González. I quan ho expliques et diuen que està boig. Però m'ha fet reflexionar, sobre la música, té un discurs sobre els acords en major o en menor, és a dir, els acords tristos i alegres, excepcionals. Té un sentit de l'espectacle i de l'escenari molt desenvolupat. Això són els grans estímuls. Com per exemple una pel·lícula. Funciones més que per corrent per estímuls. I no deixa de ser una descripció de la simpatia.

¿Com reacciona quan veu fenòmens com Els Imparables, o bé el Miquel de Palol renyant per la baixa qualitat del català literari?

És com si algú digués que tot el pa ha de portar cogombre. Que ho faci ell. I en el cas d'Els Imparables, em sembla una gran ironia que al culebrot de TV3, *El cor de la ciutat*, el grup de rockers tronats dels 70 siguin Els Imparables. Crec que és una maldat dels guionistes. Són moviments molt fugaços, en tot cas. I a vegades et sap greu perquè al darrere d'aquesta voluntat col·lectiva de revolució hi pot haver individus molt vàlids que per separat serien excel·lents poetes. O tot un assagista agitador. Però quan totes les veus es confonen en una, doncs allò que deia el Brassens: "Més de quatre som una colla de *gilipolles*". Demà imagina que en Palol, Els Imparables, el Valentí Puig o qui sigui, s'aixequés i digués que els catalans han d'escriure amb la mà esquerra o han d'utilitzar el Linux. Doncs ja t'hi poses en contra per sistema. Les consignes són una manera d'enfonsar-te més. I tinc una relació amb aquests fenòmens com la que tinc amb qui diu que s'aproxima el canvi climàtic. Si s'acosta, que s'acosti...

Hem centrat l'entrevista en la seva faceta d'escriptor de llibres, però vostè és conegut també per múltiples col·laboracions periodístiques. ¿Ho considera una crossa alimentícia o bé un angle més de la seva producció?

Jo sóc un tot, no un escriptor de llibres publicats per Quaderns Crema. També escric algunes cartes privades, i als diaris. Potser la política dels diaris és escriure sempre sobre qüestions en què tothom pugui tenir un referent immediat. En la mesura del possible faig pocs articles d'opinió, en canvi faig molta crònica amb opinió i parlo de futbol, i de televisió; que tothom hi entén i en té a casa i pot dir "aquest tio és un imbècil". Aquestes són les meves regles de joc. Pel que fa a la ràdio, hi arribo pel mateix procés que amb la literatura. M'agradava molt i volia provar-ho. No és incompatible, no és una crossa d'haver-ho de fer per poder escriure.



“
Demà imagina que en Palol, Els Imparables, el Valentí Puig o qui sigui, s'aixequés i digués que els catalans han d'escriure amb la mà esquerra o han d'utilitzar el Linux. Doncs ja t'hi poses en contra per sistema. Les consignes són una manera d'enfonsar-te més

”

Quins són els seus projectes literaris futurs?

No escriure fins que sigui imprescindible. Aplicar el primer manament. Amb el temps, em vaig adonant que hi ha alguna cosa que es mou no en la meua biografia sinó en la dels meus. M'interessa molt la biografia dels meus germans i començo a pensar en un projecte que no sé encara com serà, però en què explicaré la vida dels meus germans, que és molt interessant. També escriure sobre algun tema d'una manera més extensa. I aplicar el que faig als diaris amb un format no d'assaig però sí de reflexió. La televisió o futbol serien temes possibles.

El manament de no escriure ¿no pot induir-lo a escriure només contes curts i perdre l'oportunitat de fer també novel·les?

Ja m'agrada, perquè jo amb les novel·les sóc incompatible. No m'hi caben, a la vida. N'he fet tres, però si en fes una altra hauria de ser una novel·la que per la seva estructura fos un llibre de contes encobert.

L'instint ja ho era, un trencaclosques coral d'històries.

Sí, perquè una novel·la absorbeix molt; vol molta fidelitat... I jo escric molt durant un mes: haig de fer més de vint articles. Però això no em frustra la carrera literària, perquè allò que tinc no és una carrera sinó un ofici artesà, on em ve un client i em diu que li faci una cadira i jo la faig. O un moble-bar. Però si estigués tot el dia fent cadires, jo ja em conec, voldria fer un moble-bar. Aquest és l'esperit de l'artesà. He après molt amb els pintors de parets, amb qui treballa la fusta: t'adones que les coses s'han de fer i que amb el procés de fer-les hi ha la satisfacció.

Finalment, no em puc estar d'inquirir sobre una fotesa. A l'últim conte del llibre no hi ha el punt i final. ¿És una manera de deixar el llibre obert o una prosaica errata?

(*Ho comprova.*) Deu ser una errata, això. A la segona edició hi serà, el punt i final. Ara faig veure que no m'afecta, però estic indignat. Hi hauria d'haver punt i final. A la vida hi ha punt i final.

Ups. Potser l'última pregunta m'ha convertit en mosca collonera. Pàmies no torça el gest ni altera la cordialitat distant que ha mantingut al llarg de la trobada, però és evident que la descoberta d'una errata pertorba algú primmirat com ell. Em deixo al tinter agrair-li que quan visités el meu institut quan jo era un vailet i que s'endugués uns contes que havia escrit. Al cap d'uns dies, vaig rebre una carta amb comentaris i suggeriments que encara avui—quinze anys després—podria citar de memòria i que he aplicat en les meves vel·leïtats literàries. Tampoc compleixo amb el ritual de demanar una signatura al llibre, a mode de record de la conversa. Sis anys passen de pressa. Al 2012 ho tornaré a provar...